

ADVOKATSKA KANCELARIJA

Beograd, ul. Nušićeva br. 6

tel: (011) 438-7718 / mob: 064-123-0607

advokat J U G O S L A V T I N T O R

ADVOKATSKOJ KOMORI SRBIJE
UPRAVNOM ODBORU

PRIMEDBE ADVOKATA TINTOR JUGOSLAVA

NA NACRT PREDLOGA ZAKONA O MALOLETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DELA I
KRIVIČNOPRAVNOJ ZAŠTITI MALOLETNIH LICA (VERZIJA NACRTA OD 25.07.2025.)

Poštovane kolege

Imajući u vidu da je povodom Nacrta predloga zakona o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica (verzija od 25.07.2025. godine) bilo dosta »žive rasprave« između članova Upravnog odbora AK Srbije – želim ovim putem da izrazim svoj stav povodom predloženog nacrta zakona i da doprinesem angažovanju AK Srbije barem u ovoj završnoj fazi izrade predloga koja se kao i mnogo puta pre toga odvija izrazito ubrzano u letnjim mesecima, što je već viđen scenario kada se žele »progurati« neka normativna rešenja bez stvarne javne rasprave. Kako odbrana u postupcima protiv maloletnika nije moja specijalnost, dopuštam mogućnost da moje sagledavanje suštine problema nije dovoljno potpuno i temeljno, ali mislim da može koristiti kako bi iniciralo na razmišljanje i delanje ostale članove UO AKS povodom ovog predloga zakona

Izmena čl.45.

Predlog da se u cilju povećanja efikasnosti obriše odredba koja propisuje da sudija za maloletnike koji vodi pripremni postupak ne može biti predsednik veća na glavnom pretresu - svešće izvođenja dokaza na glavnom pretresu na puku formalnost, jer je dokaze prikupio isti sudija koji ih izvodi i ocenjuje. Izmena će umanjiti značaj izvođenje dokaza i svesti ga na »čitanje« prikupljenih dokaza. Međutim, ratio legis izmene nije samo unapređenje efikasnost, već i sužavanje polja angažovanja branioca, obzirom da se primat daje fazi pripremnog postupka u odnosu na fazu glavnog pretresa. Odredbom čl.67. propisano je da je prisustvo branioca u pripremnom postupku obavezno samo prilikom saslušanja maloletnika, dok je njegovo prisustvo kod svih ostalih radnji u pripremnom postupku dopušteno samo ukoliko sudija za maloletnike oceni da je to potrebno. Na drugoj strani, odredbom čl.76 propisano je da branilac »obavezno prisustvuje« na glavnom pretresu, što znači da se dokazi ne mogu izvoditi u njegovom odsustvu, jer je upravo procesna uloga branioca da svojim angažovanjem utiče na tok i ishod postupka. Zbog toga je procesno bagatelisanje glavnog pretresa u dubokoj suprotnosti sa procesnim položajem branioca i sa interesom advokature kao profesije.

Izmena čl.76

Predlog da se uvede mogućnost čitanja iskaza maloletnog svedoka - radi zaštite interesa svedoka, a kako bi se omogućila "potrebna brzina postupanja" pružiće sudu ekskluzivno pravo da odredi šta je "potrebna brzina" i da čita iskaze kad god poželi – čime se suspenduje neposrednost postupka i glavni pretres svodi na čitanje dokaza koje je prikupio taj isti sudija u odsustvu branioca, jer u fazi pripremnog postupka nije ni bilo nužno njegovo prisustvo. Kada se obavezno prisustvo branioca prepusti arbitretnoj proceni suda a ne imperativnoj zakonskoj normi, osnovano možemo očekivati da će sudovi na glavnom pretresu masovno čitati iskaze rukovođeni već prisutnom praksom kod primene čl.406.ZKP čime će se suspendovati pravo branioca da preispituje dokaze, što će javnosti biti prezentovano kao da je brzina postupka – sama po sebi - "u najboljem interesu maloletnika".

Predlog čl.165 razrađuje do detalja široku mogućnost čitanja iskaza maloletnog oštećenog kako u postupcima prema maloletnicima, tako i u postupcima prema punoletnim licima, uz potpuno isključenje neposrednosti i primenu tehničkih sredstava za prenos zvuka i slika. Iako u odnosu na ovu kategoriju svedoka i sam ZKP propisuje mogućnost da im se dodeli status posebno osetljivih svedoka u svakom konkretnom slučaju, ovakvo normativno rešenje promovisaće kao pravilo da se svi ovi svedoci saslušavaju ili isključivo jednom ili eventualno dva puta (što će opet zavisiti od diskrecione procene suda koja nije ničim vezana). Kako je u maloletničkom postupku pravilo da prisustvo branioca kod saslušanja svedoka-oštećenog u pripremenom postupku nije obavezno, to će rezultirati sudskom praksom čitanja ovih iskaza bez mogućnosti ispitivanja od strane branioca, čak ni uz primenu tehničkih sredstava za prenos slike i zvuka (kako su jednom saslušani - da bi se izbegla sekundarna viktimizacija propisano je da na glavnom pretresu samo reprodukuju snimak). Na ovaj način će se povređivati pravo odbrane ne samo u postupcima protiv maloletnika, već i u postupcima protiv punoletnih lica, jer je odredbom čl.300.st.6.ZKP propisano da javni tužilac može saslušati svedoka uz prehodno odobrenje sudije za prethodni postupak i bez prisustva branioca, što će se u ovakvim senzibilnim slučajevima praksa prepoznati kao naročito procesno opravdanim. Time će se za jedan vrlo širok krug krivičnih dela koji je propisan u odredbi čl.162. (krivična dela sa elementima nasilja) potpuno suspendovati neposrednost i mogućnost delotvornog osporavanja dokaza optužbe od strane branioca, koje predstavlja suštinu prava na fer i pravično suđenje.

Izmena čl.52

Predlog da svi advokati koji zastupaju u postupku protiv maloletnika moraju imati obuku iz oblasti posebnih znanja o pravima deteta i prestupništvu mladih, nezavisno od toga da li su angažovani ili su određeni po službenoj dužnosti – nesumnjivo je u koliziji sa elementarnim ustavnim pravom na branioca po svom izboru jer je izbor sužen i uslovljen obavezom da branilac prođe posebnu obuku. Dalje, postavlja se pitanje u kom vremenskom periodu je moguće sprovesti posebnu obuku za sve advokata koji je nisu prošli a žele da je prođu, kako bi mogli figurirati kao izbor svojih klijenata. Pored toga postavlja se pitanje da li će biti reč o stvarnoj – kvalitetnoj obuci (a ne samo pro forme) kao i kojim redosledom bi se sprovodila obuka, jer bi ogroman broj advokata podneo zahteve da obuku prođu. U vremenskom vakumu od stupanja zakona na snagu pa dok svi advokati ne prođu posebnu obuku, bila bi izražena nejednakost ne samo advokata već i građana prilikom ostvarivanja ustavnog prava na branioca po sopstvenom izboru, jer bi neki ovo pravo mogli ostvariti a neki ne. Kako je odredom čl.178 propisan *vacatio legis* 8 dana jasno je da zakon stupa na snagu odmah i da nastaje problem koji se ogleda u nerešivom raskoraku između potreba advokata da prođu posebnu obuku i objektivnih mogućnosti zadovoljenja potrebe - da se obuka sprovede u kratkom vremena.

Odredbom čl.171 posebna obuka je poverena Pravosudnoj akademiji, uz uvođenje »provera znanja« »stručnog usavršavanja« i »sertifikata« iz ove oblasti – koji će predstavljati preduslov za svakog advokata da može zastupati u velikom broju postupaka tj. ograničenje slobode zastupanja, bez ikakvog učešća Advokatske akademije. Na ovaj način se posredno ograničava samostalnost, nezavisnost i samoregularnost profesije jer organ izvršne vlasti organizuje obuku i kroz proveru znanja i izdavanje licenci određuje ko može, a ko ne može zastupati maloletnike u postupku, što može predstavljati »probni balon« da ovakav način uređenja zastupanja vremenom zaživi i u drugim oblastima. Zbog toga se pridružujem već istaknutom predlogu da AK Srbije mora istrajati na zahtevu da sprovođenje posebne obuke za advokate bude u nadležnosti advokatske organizacije

Izmena čl.81

Predlog da država neće više snositi troškove odbrane branioca u slučajevima kada maloletnik ima izabranog branioca a bude mu izrečena neka mera – svakako će zaštititi budžetska sredstva, ali će demotivisati roditelje maloletnika da angažuju branioca po sopstvenom izboru, jer novčani iznosi koje budu platili braniocu na ime naknade i nagrade neće više biti »refundirani« iz budžetskih sredstava suda nakon okončanja postupka, što će samo dodatno unazaditi kvalitet vršenja pravde. Na ovaj način se suštinski poserno umanjuje nivo stečenih prava građana, što je protivno Ustavu.

Izmena čl.63

Predlaže se brisanje odredbe zakona koja zabranjuje zadržavanja maloletnika u smislu čl.294.ZKP i uvođenje zadržavanja maloletnika u trajanju od 24 sata. Kada se ovaj predlog sagleda u svetlu izmene čl.62 prema kojoj bi policija mogla pozvati maloletnika »kao građanina« i uzeti od njega izjavu u slučaju kada su njegovi roditelji sprečeni da pristupe, nakon čega može čak da se odredi i zadržavanje od 24 sata a da roditelji ne znaju gde im je dete. Kod ovakvog normativnog rešenja, nije potrebno biti vidovit pa anticipirati buduću policijsku praksu po kojoj će maloletnike najpre odvoditi u stanicu - bez roditelja i advokata, potom obavljati razgovore sa građaninom (decom od 14 ili 15 godina) - bez prisustva roditelja i advokata, a nakon toga ih zadržavati – lišavati slobode 24 sata bez branioca po njegovom izboru, jer nije realno očekivati da bi maloletnik bez roditelja samostalno znao koga da pozove kao branica odn. samostalno razumeo da mu je branilac potreban

Izmena čl.69.

Predlaže se da pritvor i prema starijem i prema mlađem maloletniku može trajati najduže šest meseci, iako trenutno zakon propisuje maksimalno trajanje pritvora prema mlađem maloletniku od četiri meseca a prema starijem maloletniku šest meseci. Kako je razlika u zrelosti maloletnika starosti 14 i 18 godina značajna, jasno je da postoji razlika i u negativnim efektima koje trajanje pritvora po prirodi stvari prouzrokuje u prihičkoj sferi maloletnika odrađavajući se ne njegov budući razvoj, zbog čega je ova distinkcija i uspostavljena. Sada se predlaže brisanje ove odredbe kojoj je ratio legis »komoditet« sudija i tužilaca da ne mogu da postupaju toliko hitno ili po noći, iako se radi o detetu starosti 14 ili 15 godina.

Izmene čl.24

Predlaže se potpuno ukidanje određivanja trajanja mere - upućivanja u vaspitno popravni dom u svakom konkretnom slučaju, što bi značilo da se svima izriče ova mera u trajanju od najmanje šest meseci i najduže četiri godine, a da se trajanje u svakom konkretnom slučaju rešava kroz institut uslovnog otpusta. Međutim, predlaže se i pooštavanje zakona - da je uslovni otpust dopušten ne posle 1/3 izdržane mere, već posle 1/2 izdržane mere. Ostaje nejasno kako će se određivati 1/3 ili 1/2 ako se ne opredeli trajanje mere u svakom konkretnom slučaju, osim ukoliko predlagač ne smatra da je kod maloletnika u postupku samo pitanje vrste a ne trajanje mere, što bi onemogućilo individualizaciju mera (po vrsti i trajanju) – koje najbolje odgovaraju zrelosti i ličnosti maloletnika.

Izmena čl.32

Predlaže se da se kazna maloletničkog zatvora može izricati na periode manje od godinu dana što će u praksi povećati izricanje ove mere (ako se minimum i za popravni dom i za zatvor izjednače). Ovo normativno rešenje otvoriće širom vrata izricanju kratkotrajnih kazni maloletničkog zatvora. Ratio legis minimuma maloletničkog zatvora od jedne godine ogleda se u pokušaju izbegavanja kratkotrajnih kazni u slučajevima kada nisu nužne, jer nije u duhu savremenih tendencija da se neko lice stavlja u penalne uslove u kratkom vremenskom periodu jer je nedovoljno vremena da bi se ostvarila svrha mere, a izvršenje mere nužno prate brojni drugi štetni efekti u penalnoj sredini.

Nadam se da će ovim primećivanjima podstaći na diskusiju i doprineti da AK Srbije zauzme stav koji je na poziciji zaštite interesa advokatske profesije i maloletnika u ovim postupcima, pri čemu sama činjenica da je izrada ovog predloga zakona tek u fazi nacrtu i da javna rasprava još uvek nije otpočela, daje dovoljno vremena AK Srbije da se blagovremeno deluje i izrazi stav advokature.

U Beogradu
Dana 11.08.2025.godine

ADVOKAT TINTOR JUGOSLAV

ADVOKAT

JUGOSLAV TINTOR

Beograd, Nušićeva 6
Mob. 064/123-06-07